31/10/2020

Οι κίνδυνοι της νοησιαρχίας κατά τον Στάρετς Σέργιο

/ Πνευματικά Αποσπάσματα

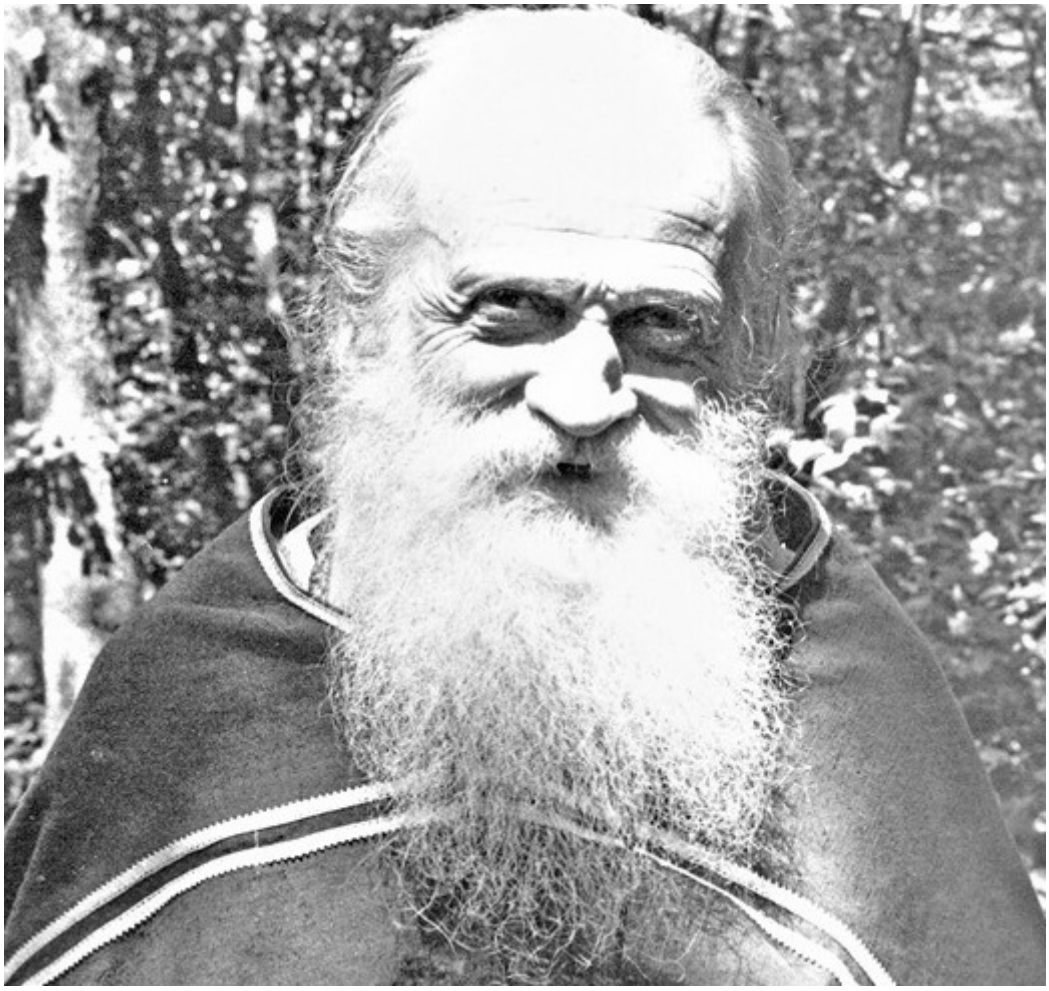

- Του Larchet Jean-Claude

Όπως πολλοί Ρώσοι πνευματικοί, ο Γέροντας (Στάρετς Σέργιος) είναι ιδιαίτερα επικριτικός απέναντι στην υπερεκτίμηση των διανοητικών ικανοτήτων που συναντούμε στον δυτικό κόσμο. Η δυτική Χριστιανοσύνη υπέφερε από αυτή την υπερεκτίμηση κατά τον Μεσαίωνα, όπου η θεολογία, υπό την επήρεια του σχολαστικού ορθολογισμού, είχε καταλήξει να είναι μία αποκλειστικά εννοιολογική άσκηση, και η πίστη πολλών χριστιανών είχε περιοριστεί σε ιδέες περί Θεού.

Ο Γέροντας συχνά αναφερόταν στο σύντομο διήγημα του Ντοστογιέφσκι, Το Υπόγειο, όπου ο συγγραφέας ασκεί κριτική κατά του «Ευκλειδείου πνεύματος», δηλαδή κατά του ορθολογισμού και της δυτικής νοησιαρχίας. Ο Γέροντας στη διδασκαλία του πολλές φορές εκφράζει την αντίθεσή του στο να βιώνουμε την

πίστη με τρόπο διανοητικό και να μελετούμε τη Γραφή η να «θεολογούμε» με τρόπο υπερβολικά εννοιολογικό. Μας βεβαιώνει ότι ο νους δεν αντιπροσωπεύει παρά το είκοσι πέντε τοις εκατό των λειτουργιών του ανθρώπου, κατά συνέπεια δεν θα πρέπει να κατέχει στην πνευματική ζωή μεγαλύτερο μερίδιο από όσο πραγματικά του αναλογεί.
Υπογραμμίζει την ανάγκη ο νους, όχι μόνο στην προσευχή αλλά και σε όλες τις άλλες δραστηριότητες της πνευματικής ζωής, να λειτουργεί ενωμένος με την καρδιά. Ο νούς αποδεικνύεται περισσότερο διαυγής και λειτουργεί ακόμη καλύτερα όταν δεν λειτουργεί αυτόνομα, αλλά είναι ενωμένος με την καρδιά την οποία και ακολουθεί. Η λογική να μην ασκείται αυτόνομα παρά μόνο για να αναμετρά τα όρια και τους κινδύνους της.

Εδώ βρίσκουμε ξανά ένα θέμα του Pascal οικείο στους κύκλους των υπαρξιστών χριστιανών, όπου συνήθιζε να συχνάζει και ο Γέροντας κατά τη νεότητά του. Η δράση του ορθολογισμού είναι δικαιολογημένη ως παιδαγωγική εργασία για τους άλλους, αλλά όχι για εμάς τους ίδιους. Τα λογικά επιχειρήματα μπορούν ενδεχομένως να χρησιμοποιηθούν για να εκφράσουν και να κοινοποιήσουν τις αλήθειες της πίστεως, δεν είναι όμως ποτέ τα καλύτερα.
Ο Γέροντας τονίζει ότι στην άλλη ζωή οι διανοητικές θεωρήσεις θα μας είναι εντελώς άχρηστες. Σημειώνει ότι οι απλοί άνθρωποι συχνά τα καταφέρνουν καλύτερα στην πνευματική ζωή απ’ ο,τι οι διανοούμενοι (άποψη που ενστερνιζόταν και ο φίλος του γέροντας Σωφρόνιος).

Ο Γέροντας επιμένει στο γεγονός ότι δεν οφείλουμε μόνο να γνωρίσουμε η να καταλάβουμε τον Θεό, αλλά να Τον αγαπήσουμε. Για τον πατέρα Σέργιο είναι πολύ σημαντικό να μην προσβάλουμε το μυστήριο του Θεού προσπαθώντας να το αναλύσουμε διανοητικά. Δεν χρειάζεται να εξιχνιάσουμε αυτό το μυστήριο (ακόμη και αν ήταν δυνατό να το κάνουμε), αλλά να το αποδεχθούμε, να το σεβαστούμε και να το λατρεύσουμε μετά φόβου και αγάπης.

Ο Γέροντας, όπως και ο ήρωας του Υπογείου του Ντοστογιέφσκι, έλεγε συχνά γι’ αυτό το θέμα, με τρόπο που χωρίς αμφιβολία σοκάρει τη δυτική διανόηση: «Είμαι ευχαριστημένος όταν δεν γνωρίζω». Θεωρούσε ουσιαστικό να κρατήσει – η να ξαναβρεί, αν την είχε χάσει-, την αίσθηση του μυστηρίου. Και θεωρούσε, κατά τρόπο παράδοξο, ότι όταν αποδεχόμαστε την άγνοιά μας, τότε ανοίγεται μπροστά μας η πραγματική γνώση των πνευματικών αληθειών, και όταν αρνούμαστε να γνωρίσουμε τον Θεό, τότε τα μυστήριά Του μας αποκαλύπτονται. Ο Γέροντας εξέφραζε έτσι με τον πιο απλό και βιωματικό τρόπο την πεμπτουσία της αποφατικής παραδόσεως της Ορθόδοξης θεολογίας.

Πηγή: agiazoni.gr/